

Regina Smoter Grzeszkiewicz

Pochowki unitów i prawosławnych na niektórych cmentarzach Lubelszczyzny

Pochówki prawosławnych i unitów na terenie Lubelszczyzny zlokalizowane są zarówno na wydzielonych cmentarzach prawosławnych (Biszczka, Chmielek, Cyców, Dobromierzyce, Hrubieszów, Księżpol, Lublin, Łopiennik Podleśny, Werbkowice) jak i w obrębie cmentarzy katolickich (Chełm, Krasnystaw, Włodawa). Poniższe opracowanie ma na celu upamiętnienie zmarłych, wyznawców Kościoła Prawosławnego, którzy na przełomie XIX - XX wieku zamieszkiwali na naszych terenach. Nie jest to opracowanie pełne, bowiem na Lubelszczyźnie poza wymienionym tutaj znajduje się jeszcze wiele miejscowości w których można spotkać pochówki zarówno prawosławnych jak i unitów, ale stanowić może zachętę do dalszych poszukiwań.

Chmielek (pow. biłgorajski)

Cmentarz prawosławny w Chmielku zlokalizowany jest na peryferiach wsi. Zachowało się kilkanaście nagrobków w bardzo dobrym stanie, na kilku z nich nie można odczytać inskrypcji - na nagrobku Aleksandry Kotlińskiej (zmarłej w 1829 roku) znajduje się inskrypcja w jęz. ukraińskim: *Здесь почивати*. W centralnym miejscu obiektu znajduje się drewniany, dwuramienny krzyż przy którym odbywają się nabożeństwa żałobne w dniu Święta Zmarłych, tutaj też pochowano po ekshumacji zwłoki ok. 20 osób rozstrzelanych podczas okupacji przez Niemców.¹ obecnie żyjący w Chmielku prawosławni przynależą do Parafii Prawosławnej p.w. św. Jerzego w Biłgoraju, obowiązki duszpasterza pełni ks. Karol Wilkiel.

Maria Łysiak żyła lat 78, zmarła w 1933 roku,
Matwiej Popowicz żył lat 43, zmarł 4. IV. 1907 roku,
Matwiej Popowicz żył lat 72, zmarł 5. X. 1919 roku,
Antoni Kołodziej żył lat 26, zmarł 12. XII. 1942 roku,
Michał Nidalski żył lat 57, zmarł 9. V. 1934 roku.

Rodzina Korolaków:

Magdalena Korolak żyła lat 17, zmarła 10. XII. 1901 roku,
Fedor Michajłowicz Korolak zmarł w wieku 70 lat 5. XII. 1901 roku,
Ewa Korolak zmarła w 1890 roku.

Iwan Koziński żył 2 miesiące, zmarł w 1889 roku,
Piotr Michajłowicz Sermanowicz (30. XI. 1902 - 6. VI. 1905).

Rodzina Bieliców

Iwan Bielica żył lat 65, zmarł 25. II. 1879 roku,
Josif [] Bielica zmarł 27. IX. 1908 roku (?),
Anna Bielica żyła lat 67, zmarła 15. IX. 1882 roku.

Magdalena Makusińska (ur. 21. VI 1839 - zm. 10. II. 1890),
Lidia [], zmarła 26. IX. 1892 roku,
Elena Iwanowa Kisztak żyła lat 57, zmarła 20. XII. 1889 roku,
Eukodia Rorota żyła lat 55, zmarła w 1919 roku,
Anna Kucel żyła lat 54, zmarła IX 1890 roku,
Ewa Soniak zmarła 26. XII. 1891 roku,
[] Kozłowski zmarł w 1912 roku,
[] Kulesza żyła lat 65, zmarła III. 1902 roku.

Dobromierzyce k. Hostynnego (pow. hrubieszowski)

Cmentarz początkowo unicki - po kasacie unii prawosławny w Dobromierzycach obecnie jest mocno zaniedbany, zachowało się zaledwie kilkanaście nagrobków, w tej liczbie kanonika katedry chełmskiej i proboszcza Peresołowic ks. Mikołaja Laurysiewicza² oraz właścicieli majątku ziemskiego Peresołowice - Balbiny z Cholewińskich (zmarła 31 grudnia 1859 roku w wieku 84 lat)

¹ Relacja jednej z mieszkank Chmielka (z rodziny Kucelów) z roku 2016.

² Mikołaj Laurysiewicz, brat Platona Laurysiewicza (1810 - 1856), administratora parafii unickich w Mołodiatyczach i Sahryniu, który w wieku 21 lat brał udział w Powstaniu Listopadowym, pochowany jest w Sahryniu oraz Modesta (1830 - 1889) - pochowanego na cmentarzu w Topólczy, który był ostatnim plenipotentem Tomasza hr Zamoyskiego.

i Józefa (majora wojsk cesarsko - rosyjskich, zmarł 26 czerwca 1830) roku w wieku 67 lat) Walewskich.

Inni - nie wiemy czy prawosławni czy unicy (nagrobki zostały bowiem zdewastowane, spoczywający na tym cmentarzu to:

Stefan Kardasiuk, żył lat 85, zmarł 5 października 1906 roku,
Josif Wolański, urodzony 1 marca 1856 roku, zmarł 14 marca 1919 roku,
Anastazja Wolańska, urodzona 1 kwietnia 1906 roku, zmarła 27 lipca 1909 roku,
Jan Wolański urodzony 31 września 1902 roku, zmarł 5 grudnia 1919 roku,
Wasył Gołośniuk, zmarł w wieku 49 lat 15 grudnia 1910 roku,
Sylwester Chomiak, zmarł w wieku 47 lat 28 marca 1891 roku,
Wasył Garnider, żył lat 40, zmarł w 1910 roku,
Maria Tjuchaj, zmarła w wieku 68 lat 12 października 1938 rok,
Izydor Tjuchaj, przeżył 72 lata, zmarł 13 lutego 1944 roku,
Michaił Tjuchaj, zamordowany 14 września 194(?) roku,
Garłas (), przeżył 33 lata, zmarł 1904 roku,
Borys Kleban,³ zmarł 20 października 1920 roku.

Na jednej z zachowanych płyt znajduje się napis: Garasim ordynat - nie wiadomo do końca jak interpretować tę informację. Kilka z zachowanych inskrypcji jest trudna do odczytania, na cmentarzu znajduje się także kilka rozbitych nagrobków.

Horyszów Ruski - cmentarz prawosławny

Pochowki prawosławnych w Horyszowie Ruskim.

imię i nazwisko	wiek	data zgonu
Maksim Sień	55 lat	20 czerwca 1908
Simion Romaniuk	28 lat	1911 rok
Grugorij Romaniuk		zmarł 23 października 1898 roku
Anastasia Sień		zmarła 18 listopada 1925 roku
Iwan Wakuła	51 lat	1 września 1932 roku
Stefan Wakuła	73 lata	21 luty 1915 roku
Pantielejmon Karaliasz	20 lat	19 sierpnia 1908 roku
Simon i Katierina Stec	Simon żył lat 70 (zm. w 1932 roku) Katierina (żyła 64 lata, zmarła w 1939 roku)	
Maksim Sień	54 lata	1908 roku

³ Nazwisko Kleban występuje także w Czarnymstoku, gm. Radecznicza, pow. zamojski.

Hostynne k. Hrubieszowa

W tej miejscowości zachowały się jedynie trzy nagrobki - dwa w obrębie cmentarza parafialnego, z których pierwszy to metalowy krzyż bez oznakowania, drugi - kamienny nagrobek Leontija Etczenasza, urodzonego 27 kwietnia 1920 roku, zmarł 16 () 1938 roku. Według anonimowej relacji (z dnia 17 października 2015 roku) jeszcze w latach siedemdziesiątych ubiegłego wieku znajdowało się sporo pochówków zwieńczonych drewnianymi krzyżami, które uległy zniszczeniu - nikt zmarłych nie ekshumował, zatem ich szczątki spoczywają na pustym placu porośniętym trawą w obrębie obecnego cmentarza parafialnego.

Trzeci z zachowanych nagrobków znajduje się na placu przykościelnym - zawiera pochówek Andrieja Wojtowa duchownego, zmarłego we wrześniu 1885 roku.

Pochówki prawosławnych w Hrubieszowie

Analiza inskrypcji zachowanych na nagrobkach ludności prawosławnej w Hrubieszowie dostarcza wielu cennych informacji o sprawowanych przez nią urzędach, pełnionych funkcjach zarówno w Kościele Prawosławnym, jak i życiu publicznym, przy czym należy zaznaczyć iż pochówki zlokalizowane są zarówno na cmentarzu prawosławnym (zachował się w obrębie katolickiego w szczątkowej formie), jak i na cmentarzu katolickim.

Pochówki prawosławnych na terenie cmentarza katolickiego i prawosławnego w Hrubieszowie

imię i nazwisko	pochówki na cmentarzu prawosławnym	wiek	data zgonu	inf. uzupełniające
Stiepan Jakowlewicz Kropatow		56 lat	zmarł 26 marca 1886 roku	rzeczywisty radca Stanu
Anatoli i Maria Garmat			zmarli w październiku 1892 roku	dzieci diakona Cerkwi Zmartwychwstania
Hippolit Mołczanowski		70 lat	zmarł w 1894 roku	kaznodzieja powiatu hrubieszowskiego
Justyna Denisow		80 lat	zmarła w 1943 roku	
Kostia Malcew			20 luty 1902 - 2 sierpień 1902	
Elena Michajłowna Plikowska		38 lat	30 września 1901 roku	
Jewstafij Matwiejewicz Zaleński			22 grudzień 1840 - 15 październik 1904	b. egzekutor długów na powiat hrubieszowski
Aleksander Dmitriewicz Biezsonow			9 grudzień 1850 - 25 czerwiec 1899	dworianin ⁴
Jekatirina Daniłowna z Kronikowskich Sierno - Sołowiewiczowa		62	16 marzec 1894	

⁴ Dworanie (dworianstwo) - początkowo służy dworu Wielkiego Księstwa Moskiewskiego oraz dworów bojarskich, potem określenie na średnią szlachtę rosyjską. Od wieku XIV dworanie zaczęli otrzymywać ziemię na własność w zamian za obowiązek służby wojskowej. W czasach Wasyla III i Iwana Groźnego dworianstwo stanowiło podstawę reform wewnętrznych – ich sytuacja polityczna znacznie się poprawiła. Za czasów panowania Romanowów dworianstwo zaczynało tracić na znaczeniu. Od czasów Piotra Wielkiego można mówić o tym, że dworanie politycznie nic już nie znaczyli, wg. *Wikipedia, wolna encyklopedia*.

Mikołaj Konstantynowicz Sierno - Sołowiewicz		63	brak daty zgonu	prałat
Andriej Konstantynowicz Sigajew			13 październik 1844 - 4 grudzień 1895	b. naczelnik powiatu hrubieszowskiego; na jego nagrobku widnieje informacja iż pomnik ufundowali: współpracownicy i podwładni oraz : włościanie, właściciele ziemscy i ludność powiatu hrubieszowskiego
Nikołaj Matwiejczuk			zmarł 11 września 1927 roku	
imię i nazwisko	pochowki na cmentarzu katolickim			
Stiepan Matwiejczuk			zmarł 5 grudnia 1889 roku	
Marija z Hapańskich Sachadyniuk		66 lat	zmarła 15 kwietnia 1912 roku	
Teodor, Maria i oraz ich córka Fiekła Wiszniewscy				
Nikołaj Turzyński		77	zmarł 16 kwietnia 1900 roku	
Marija Diaczuk			22 styczeń 1887 - 14 grudzień 1911	żona wachmistrza
Piotr Onufrowicz Kozłowski			grudzień 1836 - 20 styczeń 1910	kapłan, obowiązki duszpasterza pełnił przez 46 lat; b. administrator parafii wakiewskiej

Cmentarz unicki w Księżpolu

Zlokalizowany jest w kierunku północno zachodnim od kościoła. Pierwotnie znajdował się w pobliżu cerkwi zbudowanej przed rokiem 1578, która po zawarciu unii brzeskiej funkcjonowała jako grekokatolicka. Obecnie w miejscu znajdowała się cerkiew postawiono duży kamienny krzyż.

Najstarszy zachowany nagrobek na którym udało się odczytać inskrypcję nosi datę 1820 roku, a zawiera pochówek Mikołaja i Marianny Siennów.

Unici pochowani na cmentarzu w Księżpolu

nazwisko rodziny	zmarli członkowie
Łoginowie	Jekatierina Łoginowa (15 listopad 1826 - listopad 1882), Wasilij Łogin, żył lat 66 (trudno odczytać datę zgonu), Aleksij Łogin (1822 - luty 1880),

	Marija Łogin zmarła 5 listopada 1909 roku w wieku 65 lat, Marija Łogin (13 lipiec 1826 - 12 styczeń 1892),
rodzina Pawlichów	Jewdokija Pawlicha, przeżyła lat 16, zmarła w 1924 roku, Wasilij Pawlicha, przeżył lat 19, zmarł w 1923 roku, Andriej Pawlicha, przeżył lat 50, zmarł w 1922 roku,
rodzina Oczko	Iwan Fiedorowicz Oczko (10 sierpień 1830 - 27 styczeń 1909), Anastasia Oczko (13 maj 1882 - 29 październik 1890),
rodzina Chyl/Chil - prawdopodobnie jest to jedna rodzina, pisownia nazwiska której z upływem lat uległa zmianie z Chyl - na Chil	Stiepan Grigoriewicz Chil, przeżył lat 70, zmarł 25 grudnia 1901 roku, Anastasia Aleksiejewna Chyl (sierpień 1841 - 22 październik 1902, Wasilij i Anna Chil, zmarł 1909 roku, zmarła 1895 roku,
rodzina Korolak	Wasilij Pietrowicz Korolak (9 luty 1832 - 30 sierpień 1931, kolejne nazwisko Korolak (imię trudno odczytać), zmarł 25 kwietnia 1902 roku,
rodzina Zyń/Zin (pochowki o nazwisku Zyń występują także na cmentarzu parafialnym w Hrubieszowie)	Dimitrij Zin, przeżył lat 81, zmarł w 1937 roku, Eudokia Zyń (15 sierpień 1906 - 4 grudzień 1996) - data pochowku Eudokii wskazuje iż cmentarz do czasów nam współczesnych pełni funkcje grzebalne,

Oprócz wymienionych rodzin na cmentarzu znajdują się pojedyncze pochówki, są to:

Michał Pardycki (1848 - 1886),

Mikołaj Dybiak - urodzony 14 września 1891 roku, zmarł w 64 roku życia,

Prokop Lwus (14 lipiec 1825 - 7 maj 1894),

Nadzieja Martyniuk, zmarła 13 stycznia 1902 roku,

Anastasia Kamarowska (sierpień 1824 - 5 lipiec 1994),

Anna Szur (5 lipiec 1820 - 30 listopad 1890), a także kilka nagrobków, na których nie można odczytać inskrypcji.

Pochowki unitów i prawosławnych spotykamy także na cmentarzu parafialnym w Księżpolu - spoczywa tutaj ks. Jana Teraszkiewicz (unicki biskup diecezji chełmskiej - na stanowisko biskupa konsekrowany został 21 maja 1843 roku. Urodził się 5 maja 1793 w Księżpolu, zmarł 1 marca 1863 w Chełmie. Początkowo (do 1809 roku) kształcił się w gimnazjum w Zamościu, następnie w Przemyślu. Studiował na Uniwersytecie Lwowskim (wydziały: teologiczny i filozoficzny) - studia ukończył w 1817 roku. Od 1819 wykładał w Greckokatolickiego Seminarium Diecezjalnym w Chełmie - w roku 1832 powołany został na stanowisko rektora seminarium. Święcenia kapłańskie uzyskał w 1825)⁵, oraz Leokadia Ławrientiewna Teraszkiewicz, zmarła 22 lutego 1885 roku w wieku 55 lat - jak wiemy duchowni unicy wstępowali w związki małżeńskie Leokadia jest żoną ks. Jana Teraszkiewicza.

Na cmentarzu parafialnym w Miączynie znajduje się pochówek Tekli z Teraszkiewiczów Horoszewiczowej, która zmarła 6 czerwca 1830 roku, być może jest to siostra ks. Jana

⁵ Jan Teraszkiewicz, Wikipedia wolna encyklopedia.

Pochówki prawosławnych na cmentarzu parafialnym w Krasnymstawie

Pułkownik Nikołaj Fiedorowicz Ratmirow, zmarł 18 lipca 1913 roku w wieku 62 lat,
Michaił Andriejewicz Zyber, zmarł 19 maja 1908 roku w 23 roku życia,
Maria Pietrowna Zagorowska, zmarła w wieku 20 lat, 30 października 1907 roku,
Borys Pietrowicz Zagorowski, zmarł 10 stycznia 1907 roku,
Prezbiter cerkwi w Miączynie, ojciec Bartłomiej Żukowski, zmarł w wieku 80 lat 3 czerwca 1902 roku, w kapłaństwie pozostawał 57 lat,
Diakon krasnostawskiej cerkwi, Filip Nikołajewicz Oczeredko, zmarł 8 stycznia 1908 roku w 55 roku życia,
Sztabs - rotmistrz 6 Państwowego Klastickiego (?) Pułku, Waldemar Daniłowicz von - Galafre, urodzony w 1836 roku, zmarł w 1869 roku,
Elena Michajłowna Żukowska z domu Dobrzańska, urodzona 21 maja 1865 roku, zmarła w 1902 roku - jej nagrobek zdobi epitafium o treści: *O, pozwól Boże/razem ze Świętymi Twymi/w wiecznej sławie/Twojej królować/*,
Dzieci pułkownika Bielanowskiego - Elena i Anatol. *Wieczna Pamięć*, taki napis zdobi ich nagrobek,
Generał lejtnant Nikołaj Siergiejewicz Płautin, zmarł 30 października 1918 roku,
Iwan Wasilewicz Stnikow, asesor kolegiálny (19. VI. 1835 - 24. XII. 1889),
Dowódca dywizji piechoty generał lejtnant Piotr Fiedorowicz von Kaufman , zmarła 2 stycznia 1897 roku,
Aleksander Piotrowicz Gonecki, zmarł 17 września 1899 roku; trudno odczytać z zatartej inskrypcji jaką pełnił profesję,
Anna Iwanowana Mielniczuk, urodzona 24 czerwca 1877 roku, zmarła w 1902 roku,
Starszy strażnik powiatowy powiatu krasnostawskiego Łuka Afanasiewicz Afanasiew, zmarł 2 grudnia 1890 roku.

Cmentarz prawosławny w Lublinie

Cmentarz prawosławny w Lublinie zwiera pochówki wysoko postawionych rangą urzędników rosyjskich, wojskowych, duchownych - przełożonych lubelskiej cerkwi, trudno tylko określić której, bowiem w Lublinie istniało kilka cerkwi,⁶ osób cywilnych oraz żołnierzy armii Ukraińskiej Republiki Ludowej atamana Semena Petlury, którzy w 1920 byli sojusznikami Polski w walce z bolszewikami. W 2016, z inicjatywy Związku Kozaków w Polsce, uroczyście pochowano na tej części cmentarza szczątki kozaków dońskich (poległych w walce z bolszewikami w 1920),

⁶ **Pierwszy prawosławny sobór**, który powstał w 1447 roku w Lublinie to Cerkiew pw. Przemienienia Pańskiego (Spasa) . Cerkiew była drewniana. Została zniszczona w wyniku pożaru w roku 1587. Odbudowano ją z fundacji Zygmunta III Wazy. Z dokumentu metropolity kijowskiego Michała Rahozy dla bractwa lubelskiego z roku 1594 dowiadujemy się, że cerkiew Przemienienia Pańskiego znajdowała się "...na Czwartku, na górze przy gościńcu Litewskim i Ruskim". Również ona, na początku XVII wieku, została strawiona przez ogień. Istniejący do dziś budynek cerkwi został wystawiony w 1607 roku i poświęcony w 1633 roku. W 1785 roku zamieszkali w Lublinie kupcy greccy, otrzymali oni od króla Stanisława Augusta pozwolenie na budowę nowej **cerkwi prawosławnej pw. Narodzenia NMP (przy ulicy Zielonej)**, a do parafii greckiej przyłączyli się także prawosławni Rusini z Lublina. **W latach 1873–1876 na placu Litewskim wzniesiono sobór pw. Podwyższenia Krzyża Pańskiego**. Lublin stał się też wówczas tytułarną stolicą biskupów prawosławnych, a sobór stał się katedrą biskupów lubelskich. Po wybudowaniu soboru gubernator lubelski, uznając, że w Lublinie wystarczy jedna parafia prawosławna, proponował zlikwidowanie parafii przy cerkwi Przemienienia Pańskiego. Nie zgodził się na to biskup lubelski Modest. Sobór rozebrano w roku 1925. **W 1839 roku** na pewien czas nieco przebudowano ówczesny kościół wizytek, aby służył wyznawcom prawosławia. Na początku XX wieku, **w latach 1901–1904** na cmentarzu przy ulicy Lipowej wzniesiono cerkiew- grobowiec pw. Świętych Niewiast Niosących Wonności, ufundował ją prezes Izby Skarbowej w Lublinie – Andrej Dejgun (istnieje do dzisiaj). W 1904 roku wzniesiono przy rogatce warszawskiej cerkiew dla wojska, obecnie rzymskokatolicki kościół garnizonowy przy Alejach Raclawickich. Wg. *Świątynie prawosławne w Lublinie hml*, wgląd 22 grudnia 2016 r.

spoczywające do tego czasu na prywatnej posesji w Peresołowicach koło Hrubieszowa.⁷

wojskowi	urzędnicy/ naukowcy	duchowni
Grigorij Aleksiejewicz Jefremow 6 Dońska Bateria (19. IX. 1860 - 6. X. 1908)	Nadworny doradca Drucko - Duszbiecki ((18. X. 1853 - 2. II. 1906)	Przełożony Lubelskiej Cerkwi Profir Konstanty Jewsiejewicz Ryszkow, zmarł 9. VII. w 69 roku życia.
Aleksy Aleksiejewicz Fiedotow płk. w stanie spoczynku (3. III. 1854 - 2. VIII. 1913	Kasjer 69 Riazańskiego Pułku Piechoty, asesor kolegialny Aleksander Iwanowicz Akimow, zmarł 21. I. 1912 roku w wieku 44 lat	kapłan Joan Joanow Michalecki (24. II. 1854 - 18. I. 1901) w 47 roku życia
Dowódca 1 Brygady 8 Dywizji Piechoty generał major Aleksiej Petrowicz Kaszpirow (27. II. 1847 - 21. I. 1901)	Radca kolegialny Aleksander Jegorowicz Jegorow, zmarł 13. XI. 1902 roku w 62 roku życia	
() Szkuniński dowódca 18 Dywizji Piechoty generał () infirmaria ⁸	Kolegialny asesor Iwan Leontjewicz Andruszkiewicz, zmarł 20. VIII. 1905 roku w 63 roku życia	
Kapitan 69 Riazańskiego Pułku Piechoty ⁹ Michał Michajłowicz Wesołowski, zmarł 6. III. w wieku 46 lat	Spirydon Antonowicz Banutienko /Bautienko? radca tytularny, zmarł w wieku 74 lat 8. XI. 1902 roku.	
Pułkownik Iwan Fiedorowicz Tichomirow, zmarł 23 maja 1904 roku w 52 roku życia	Prof. farmacji Mikoła Kononowicz Luty Lutenko (1. V. 1885 - 21. X. 1926) - inskrypcja w jęz. ukraińskim	
Fiodor Ignatowicz Korneliuk sztabs - kapitan 69 Riazańskiego Pułku Piechoty, zmarł 21. I. 1904 roku w 34 roku życia	Starszy pisarz Lubelskiego Gubernialnego Wydziału Żandarmerii Stepan Sobolewski, zmarł po ciężkiej chorobie 23. XII. 1899 roku w 65 roku życia	
Kpt. 89 Pułku Piechoty, radca Zarządu Guberni Lubelskiej Paweł Smoleński, zmarł 22 XI. 1909 roku w 49 roku życia	Lubelski Gubernialny Inspektor Weterynaryjny, doradca cywilny Prokofij Konstantynowicz Rubiński (8. VII. 1853 - 29. XI. 1911)	

⁷ *Oficjalna strona Polskiego Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego - Uroczystości pogrzebowe kozaków na cmentarzu w Lublinie*, wgląd 22. XII. 2016.

⁸ Infirmaria, to przestarzała nazwa izby chorych w klasztorach, szkołach, koszarach. Czyżby generał tam zmarł?

⁹ 69 Riazański Pułk Piechoty wchodził w skład 1 Dywizji piechoty w Lublinie, podlegał dowództwu 18 Dywizji Piechoty Imperium Rosyjskiego także stacjonującemu w Lublinie, wg. *18 Dywizja Piechoty Imperium Rosyjskiego*, Wikipedia, wolna encyklopedia, wgląd 22. XII. 2016.

Efim Grigoriewicz Timofiejew dowódca 2 Dywizjonu 18 Artyleryjskiej Brygady, zmarł 22. XII. 1895 roku w 60 roku życia.	Zenon Niecki, sędzia śledczy zmarł 28. VII. 1913 w wieku 42 lat	
Generał major Aleksy Dmitrijewicz Tichobrazow, zmarł 2. VIII. 1905 roku w 63 roku życia.	Radca cywilny Michaił Iwanowicz Malicki, zarządzał Lubelski Gimnazjum Żeńskim przez 45 lat, zmarł 13. V. 1900 roku.	
Generał major artylerii Stepan Iwanowicz Piecznowski (26. XII. 1841 - 2. X. 1900)	Archiwariusz Magistratu Lubelskiego, Lew Ignatowicz Skakun, zmarł IV. 1897 roku w 39 roku życia.	
Longin Iwanowicz Jakimienko, płk. w stanie spoczynku, zmarł 29. I. 189 roku w wieku 74 lat	Michaił Stepanowicz Niekrasow, wieloletni starosta Lubelskiej Cerkwi, skarbnik przytułku dla dzieci, zmarł 19. XII. 1895 w 63 roku życia.	
Ławrientij Bielajew , major w stanie spoczynku, zmarł 20. IV. 1892 roku	Jewgrof Jewgrafowicz Stepanow b. prezydent m. Lublina, zmarł w 1802 roku w wieku 54 lat.	
B. wachmistrz Iwanopolskiej Fortecznej Komendy Żandarmerii Filip Nazinko, zmarł 15. I. 1894 roku w 38 roku życia	Jewgienij Piotrowicz Leontiejew nauczyciel Lubelskiego Gimnazjum Żeńskiego, zmarł 25. XII. 1893 roku w wieku 33 lat	
Michał Grigoriewicz Paracewicz żandarm powiatu lubelskiego w stanie spoczynku , zmarł 27. V. 1834 roku w 42 roku życia	Lekarz 17 Dywizji Piechoty, radca cywilny Fiodor Pietrowicz Jepifanow (20. IX. 1832 - 17. II. 1894)	
Paweł Pietrowicz Kisielew, płk. w stanie spoczynku, inżynier, zmarł w wieku 78 lat 14. I . 1904 roku.	Lubelski vice- gubernator DSS, Apolon Fedorowicz Konisski, zmarł 4. I. 1884 roku	
	Michaił Mikołajewicz Sewastianow, lubelski vice - gubernator, zmarł 17. XII. 1900 roku.	

Osoby cywilne:

Timofiej Karpowicz Grygoruk - przedwcześnie zginął z rąk zabójcy 9. X. 1913 roku.
Córka rzeczywistego radcy stanu Jekatierina Aleksandrowna Jakowlewna - zmarła 18. II. 1897.
Fadiej Romanowicz Rzepiński, uczeń VII klasy Gimnazjum Lubelskiego, zmarł 19. II. 1894.
Władimir Stasziński, uczeń Lubelskiego Gimnazjum , zmarł 13. XI. 1897 roku.

Nikita Ignatowicz Pocięchin, dozorca Szpitala św. Wincentego á Paulo¹⁰, zmarł 14. I. 1882 w 56 roku życia.

Maria Wasilewna Pocięchina, zmarła w wieku 80 lat 19. V. 1912 roku.

Matrona¹¹Jęgorowna Dieragina, żona radcy cywilnego , zmarła 1. X. 1891 roku w wieku 51 lat.

Żona podpułkownika Klaudia Iwanowna Czamańska, zmarła 6. I. 1892 w wieku 46 lat.

Łopiennik Podlesny

Najstarszy zachowany pochówek nosi datę 1900 rok - zmarł wówczas wnuk Makarego Pachalczuka, urodzony 29 marca 1898 roku, imienia którego nie dało się odczytać; Makary zmarł 15 lipca 1912 roku. Inni prawosławni pochowani na tym cmentarzu to:

Józef Iwańczuk żył lat 61, zmarł 28 maja 1919 roku,

Josif Sysa, zmarł w październiku 1912 roku w wieku 8 lat,

Piotr Szadura (1863 - 1923),

Ignacy Szadura, zmarł 3 marca 1910 roku w 32 roku życia,

Michał Szadura, zmarł w 1936 roku,

Paweł Kowalski, zmarł 7 marca 1915 roku , żył 75 lat,

Josif Giera, zmarł 25. 07. 1944,

Josif Sysa, zmarł 12 kwietnia 1906 roku w 83 roku życia,

Jakub Sawa, żył lat 50, zmarł 10 lutego 1914 roku...

Na cmentarzu znajduje się także symboliczne miejsce wiecznego spoczynku Teodora i Tekli Wasiluków, 7 bezimiennych nagrobków, jeden pochówek kogoś z rodziny Sysa (inskrpcja trudna do odczytania) oraz Krzyż z pamiątkową tablicą o treści: *Pokojem obdarz Panie Dusze Spoczywających Sług Twoich. Ku upamiętnieniu spoczywających na cmentarzu Prawosławnych w Łopienniku Podlesnym. Krzyż ten ufundowała Maria Giera. Łopiennik Podlesny 19. XII. 2011 r.*

Cmentarz parafialny w Tomaszowie Lubelskim

Ilość zachowanych na cmentarzu parafialnym w Tomaszowie pochówków prawosławnych jest znaczna (poniżej niektóre z nich, z uwagi na to, że nie wszystkie inskrypcje udało się odczytać) pośród których szczególną uwagę (ze względu na okazałą formę architektoniczną) zwraca nagrobek podpułkownika Głuchowskiego Dragońskiego Pułku - Izydora Kajetanowicza Salmonowicza ufundowany przez żonę Paulinę Salmonowicz - na którym widnieje napis:

Памятникъ

сеі сооружень

его женою

Паулиною Сальмоновичъ

которая просить

проходящих помолится

Michalina Fieodosiewna Gierasimowicz, żona proboszcza parafii tomaszowskiej [unickiej?], zmarła w 84 roku życia, 15 grudnia 1888 roku.

¹⁰ Szpital prowadzony przez Siostry Miłosierdzia św. Wincentego á Paulo (zwanych od fr. słowa "charité" ("miłosierdzie") szarytkami od roku 1862; wcześniej siostry sprawowały opiekę nad chorymi w szpitalu ś. Łazarza na Podwalu, wg. *Zgromadzenie sióstr szarytek w Lublinie - historia zgromadzenia, htm* (wgląd 26. XII. 2016 r.).

¹¹ Wg. Władysława Kopalińskiego (*Słownik wyrazów obcych i zwrotów obcojęzycznych*, Warszawa 1972, s. 473) słowo to oznacza: poważną, czcigodną, dostojną, szanowaną , niemłodą kobietę.

Iwan Stiepanow, dowódca 15 Dońskiego Kozackiego Pułku, zmarł 21 kwietnia 1893 roku. Nagrobek wzniesli koledzy i współpracownicy.

W krajobrazie cmentarza widoczny jest okazały nagrobek *Marii Nikitczyny Trusowej* z domu Mikszina, żony radcy kolegialnego¹² urodzonej 28 marca 1855 roku, zmarła 11 maja 1894 roku, na nagrobku której mąż Piotr Siemienowicz Trusow zamieścił taki wiersz:

*Тревожно
Время безсонныхъ ночей
Трепетъ надежды печаль
Безнадежная
Страхи и заботы о ней
Нѣжный уходъ забольной
Моей милою
Думы и ночи и дня...
Конечно все это взято
Могилою
Больше не нужно меня*

*Гдѣ - жь этотъ зовъ дорого
Мне голоса
Взглядъ за услугу мою
Взглядъ когда ты уже съ
Смертью боролася
Все говоривший люблю
Эта любовь эта ласка
Прощальная
Глазъ этихъ добрыхъ приветъ
Милая, кроткая много
Страдальная
Нетъ ихъ ужеъ боолѣе нетъ*

Który w wolnym przekładzie na jęz. polski brzmi:

*Niespokojny
Czas bezsennych nocy
Drży z żalu nadzieja
Rozpaczliwa
W lęku o nią
O powolnym odchodzeniu chorej
Milej mojej
Myślę w nocy i we dni
To wszystko skryła
Mogila
Więcej mi nic nie potrzeba*

*Gdzież jest ten dźwięk drogiego
Mi głosu
Spojrzenie na moje oddanie
Spojrzenie, kiedy już
Walczyłaś ze śmiercią*

¹² Stopień radcy kolegialnego w cywilnej służbie równa się pułkownikowi w wojskowej.

*Wszyscy mówiący Kocham
Ta miłość ta łaska
Pożegnalne
oczu tych dobrych pozdrowienie
Mile krótkie bardzo
Bolesne
Nie ma już ich nie ma¹³*

Inni prawosławni pochowani na cmentarzu parafialnym w Tomaszowie Lubelskim to:

Jakow Jegorowicz Jegorow, zmarł 28 grudnia 1900 roku),
Sotnik dońskiego Pułku Iwan Stiefanow, zmarł 21 kwietnia 1889 roku,
Piotr Ziewski, uczeń IV klasy Chełmskiego Seminarium Duchownego, zmarł 9 czerwca 1901 roku,
w osiemnastym roku życia - *наш незабвенный страданиецъ /nasz niezapomniany męczennik* -
napisali na grobie [rodzice].
Marii Matwiejewny Łukmasowej, żony starszego rangą wojskowego, zmarła 29 marca 1889 roku,
Nikołaj Nikołajewicz Jesipowicz (1850 - 22 września 1891 roku),
Agniesza Iwanowna Daniłow (1825 - 1901),
Jewgieni Wasiliewna, córki sotnika Siemistowa,
Michalina Fieodosiewna Giersimow, żona przełożonego tomaszowskiej parafii, zmarła 15 grudnia
1888 roku w 34 roku życia,
Kamila Pawłowna Bielska, z domu Szczuka, (14 lutego 1880 - 26 stycznia 1898),
Natalia [], urodzona 26 stycznia 1889 - zmarła 15 sierpnia 1898,
Julia Smirnicka, zmarła w wieku 47 lat, 22 sierpnia 1900 roku,
Maria Rowińska, żona asesora kolejalnego, zmarła 1 września 1895 roku w wieku 72 lat.

Turobin

Na cmentarzu parafialnym w Turobinie znajdują się nagrobki:
Алексъевны Емельяновой, żony naczelnika Urzędu Telegraficznego Żółkiewskiego, która zmarła
w roku 1912 w wieku 24 lat,
oraz Евдокима Феодоровича Талинского (data zgonu trudna do odczytania).

Werbkowie

Cmentarz prawosławny, usytuowany za miastem w pobliżu miejscowej oczyszczalni ścieków.
Okropnie zaniedbany, naruszone nagrobki, fragmenty ludzkich szczątków (kości miednicy,
czaszka), na obrzeżach obiektu ktoś zakłada pasiekę (stan na styczeń 2016 roku), resztki śmieci...
Taki widok przedstawia się oczom zwiedzających cmentarz. Komentarz zbyteczny. Moja
interwencja u proboszcza prawosławnej parafii w Hrubieszowie nie odniosła żadnego skutku -
tłumaczył iż *"to lisy rozkopały groby.., takie zgłoszenia mamy co roku"*. Niewiele nagrobków
zachowało się w tym miejscu - inskrypcje, które dało się odczytać informują nas, że na cmentarzu
pochowani zostali:

Иван Мосинчукъ - żył lat 48, zmarła 15 kwietnia 1883 roku,
Pochówek z 1912 roku - nazwisko trudno odczytać,
Василий Щур - zmarł 13 maja 1940 roku, żył 68 lat, tabliczkę metalową z jego nazwiskiem
przybito do drzewa, śladu po nagrobku nie ma,
Климентін Гудлевскій, zmarł 16 czerwca 1902 roku w wieku 20 lat,
Петро Шайновъ, zmarł 9 listopada 1940 roku w wieku 17 lat - przy jego grobie znalazłam

¹³ Przekład z jęz. rosyjskiego, R. Smoter Grzeszkiewicz.

wspomnianą powyżej czaszkę!¹⁴

Pochowki prawosławnych na cmentarzu parafialnym we Włodawie

Na cmentarzu parafialnym we Włodawie znajdują się pochowki prawosławnych, zarówno osób cywilnych, jak i polityków duchownych i wojskowych:

Andriej Pawłowicz Szenert/st[arszy] rad [ca] b.[yły] naczelnik/powiatu garwolińskiego/zmarł 26 października 1904 roku [w wieku] 62 lat,
Podporucznik 17 Artyleryjskiej Brygady/Filip Andriejewicz Sołodownikow/1878 - 1900,
Rzeczywisty Radca Stanu/Aleksander Aleksandrowicz Antipow/zmarł w 55 roku życia,¹⁵
Anton Iwanowicz Michniewicz/pułkownik/Dowódca I Baterii 17 Artyleryjskiej Brygady/ ur. 12. II/ zm. 1. I. 1892/,
Anastzja z Ostapczukow Burdan/ur. 22. III. 1850 r/ zm. 18. 1933 r./,
Andriej Kinach/ur. 1866/zm. 1939/,
Fieodor Daniluk/żył lat 57/zm. 29. IX. 1931/,
Anna Daniluk/żyła 23 lat/ zm. 1. IV. 1936/,
Diakon Aleksander Pietrowicz/Grigorowicz/zm. 29. listop.[ada] 1887 r./Nagrobek wystawiły jego dzieci: /Piotr, Aleksandra, Natalia, Anna i Maria/ wraz z babcią Anna Konopko/,
Elena Aleksandrowna Sawicka/z. domu Grigorowicz/ur. 8 maja 1875/zm. 15 sierpnia 1902 r. /,
Kapelmajster 38. D. R. S./Włodzimierskiego Pułku/Otto Ferdynandowicz/ Honnig/zm. 26 marca 1883/.

Na wspomnianym cmentarzu zachował się unikalny nagrobek, na którym zamieszczono inskrypcję w języku ukraińskim:¹⁶

*Тут починає тіло Анни Остапчук/ жінка Петра Курца /пом. 27 квіт. 1927 р. на 25 р. віку свого/спи дорога дитино и нас ждуть/Збудовав сей пам'ятник Батко Григ. Остапчук и Матя Феодора вь 1929 з.*¹⁷

¹⁴ Wg. danych z grudnia 2016 roku na cmentarzu przystąpiono do gruntownych porządków.

¹⁵ Na nagrobku nie zamieszczono daty urodzin ani daty zgonu.

¹⁶ Jest to jedyny tego rodzaju nagrobek, jaki spotkałam do tej pory na kilkunastu odwiedzonych przeze mnie cmentarzach.

¹⁷Tu spoczywa ciało Anny Ostapczuk/ żony Piotra Kurca/ zmarłej 27 kwietnia 1927 roku w wieku 25 roku swojego życia/śpij droga dziecino i nas oczekuj/ Postawił ten pomnik Ojciec Grig[orij] Ostapczuk u Matka Feodora w roku 1929, przekł. R. Smoter Grzeszkiewicz.